

שמעתא עמיקתא

גליון ש"א | פרישת שמות | תשע"ט | קהילת הניכי הישיבות | רמות ב'

פניני הלכה

הפוגע בקן ציפור האם מחויב לקיים מצות שילוח הקן

א - נאמר בתורה (דברים כ"ב ו-ז) "כי יקרא קן ציפור לפניך בדרך בכל עץ או על הארץ אפרוחים או ביצים והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים לא תקח האם על הבנים. שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען יטב לך והארכת ימים".

ותנן (חולין ריש פרק י"ב) שילוח הקן נוהג בארץ ובחוו"ל וכו', אינו נוהג אלא בשאינו מזומן, ואיזה שאינו מזומן כגון אווזין ותרנגולים שקטנו בפרדס, אבל אם קטנו בבית וכן יוני הדרסאות פטור משילוח. עוף טמא פטור משלוח.

ונפסק לדינא **בטור ובשו"ע** (יו"ד סי' רצ"ב) דשילוח הקן אינו נוהג אלא בעוף טהור, ובקן שאינו מזומן יעויין שם.

וליעוץ אם פגע בקן ציפור האם מחוייב לקיים מצות שילוח הקן, או דאם רוצה יכול לקיים המצוה.

ב - תנן (קמא) אמר הריני נוטל האם ומשלח הבנים חייב שנאמר שלח תשלח את האם.

וכתב **הרמב"ם** (פ"ב הי"ד) האומר הריני נוטל את האם ומשלח את הבנים חייב לשלח את האם שנאמר שלח תשלח את האם.

וכן נפסק לדינא **בשו"ע** (שם ס"ה) אם רוצה ליקח האם ולשלח הבנים אינו רשאי.

ולכאוי מוכח מההיא דינא דאין חיוב שילוח האם בפוגע בקן ציפור, דאל"כ ה"ל למימר רובתא טפי דאף אם אמר איני נוטל לא האם ולא הבנים חייב לשלח את האם שנאמר שלח תשלח.

וכן כתב **בחזו"א** (יו"ד סי' קע"ו ס"ק ב') דמדלא קתני אמר איני נוטל לא את האם ולא את הבנים חייב לשלח משמע דזה אינו.

אולם **בערוך השולחן** (סי' רצ"ב ס"ב) דחה ראייה זו, דמתניי קמ"ל דלא תימא דהתורה לא הקפידה רק שלא יטול שניהם דכתיב לא תקח האם על הבנים, אבל בנטילת אחד מהם קיים המצוה, והא דכתיב שלח תשלח את האם וגוי' חדא מניה נקט, וה"ה להיפך לשלוח הבנים ולטול האם, לזה קמ"ל דזה אינו דדוקא קאמרה התורה לשלוח האם ולטול הבנים ולא להפך. אך אין זה ענין לאם ירצה שלא לקיים המצוה כלל.

ג - איתא **בגמ'** (קלט:) ת"ר כי יקרא קן צפור לפניך מה ת"ל, לפי שנאמר שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, יכול יחזור בהרים ובגבעות כדי שימצא קן, ת"ל כי יקרא במאורע לפניך.

ונראה מדברי הגמ' דדוקא לחזר אחר קן בהרים ובגבעות אינו צריך, אבל אם תקח האם על הבנים, הוא לשלח האם ולקחת הבנים.

ומגמ' זו הוכיח **החוט יאיר** (סי' ס"ז) לדינא דאם נקרא קן ציפור לפניו חייב לשלח האם ולקיים מצות ה'. והובאו דבריו בהגהות **הרעק"א** על השו"ע [ועיי' שם] דכתב דכן מוכח נמי מדברי **החכם צבי** סי' פ"ג (עיי' ויליעו' בזה). ואף **בערוך השולחן** (סי' רצ"ב ס"א) כתב להוכיח מגמ' זו דאם אירע לפניו קן ציפור מחוייב לקיים המצוה, וכמ"ש החוט יאיר.

ד - איתא **בגמ'** (קמא:) לוי בר סימון אקני פירות שובכו לרב יהודה, אתא לקמיה דשמואל א"ל זיל טרוף אקן דליתגבהו וניקנינהו לו בר סימון והדר ליקנינהו ניהלך בסודר.

וכתב **החזו"א** (יו"ד סי' קע"ה ס"ק ב') דנראה דמצות שלוח דקאמר בגמ' כדי שתצא מתחת ידו, היינו מרשותו

שמעתא אליבא דהלכתא

האם יש בשערות וציפורנים משום הציצה

א. הציצה בכלי מחמת חלק העתיד להקצץ. ב. בגוף האדם. ג. קציצת צפורנים ע"מ למנוע הציצה. ד. שערות שעומדות להקצץ. ה. דבר שאין המנהג להסירו. ו. הדרך להסירו רק מזמן לזמן. ז. שערות מדולדלות (מחמת טיפול לייזר וכדו'). ח. דבר העתיד ליפול מאליו.

א. הציצה בכלי מחמת חלק העתיד להקצץ

שנינו **במקואות** (פ"י מ"ה) כל ידות הכלים שהן ארוכים ועתיד לקוצצן מטבילן עד מקום מידה (כלומר עד מקום שעתידי לקוף), ר"י אומר עד שיטבול את כולה, מפני החתך. ופירש **הר"ש** (שם) אליבא דת"ק דס"ל שטבולו עד מקום מידה, כי זה דמי להא דאמרינן כל העומד ליחתך כחתוך דמי, ועל כן חשב כאילו יד הכלי איננו וא"צ טבילה. ועיי' שם שהקשה דמ"מ ליהוי הציצה למקום החתך, ותיירץ **דבתוספתא** (מקואות פ"ז הי"ד) משמע דאבית הסתרים דכלים לא חיי' להציצה. וכדבריו כת' **הרא"ש** (מקואות ס"ג ט). ו**בתוס'** (חולין שם ד"ה מטביל) פירשו באופן אחר. ומסתיתא **הרמב"ם** (שם פ"ג הכ"ה) משמע כהר"ש. ועיי' **בשו"ע** (יו"ד סי' רב סעי' ט) שפסקו כת"ק [ועיי' להלן בשם האו"ז], ו**הב"י**, **הלבוש** (שם) ו**הט"ז** (סי' ט) הביאו דברי הר"ש. ועיי' **בחזו"א** (קמא סי' יא) שם שפסקו בדברי הר"ש. ו**בשבת הלוי** (ח"ב סי' צו) יצא ליישבם.

ב. כגוף האדם

וכסברת הר"ש מצינו **בראב"ן** (נדה ס"ה שכה) שכת' דאשה הטובלת לטומאתה צריכה לחתוך צפורני ידיה ורגליה דכיון דעתידה ליתלך חייצי השתא, וצריכה נמי לחטט הטיט שבין ציפורניה ובשר דראוי לביאת מים בעינן, ע"כ.

אלא **שהאור זרוע** (פ"י) אות שסב ד"ה ומן הראיות) כתב בשם **הראב"ן** היפך דברי הראב"ן, דהציצה לא שייכא אלא בדבר שאינו מגופו כגון בצק שתחת הצפורן ומקפיד, אבל בצפורן עצמה בלא בצק אפי' גדולה שעתידי לחתכה ופורחת ועלה כנגד הבשר אינה הציצה [ולר"מ מטביל עד מקום שעתידי לקוף לר"י מטביל את כולה] וכן בשערו העומד ליגוז [והלכה כר"י], ע"כ.

והנה **בב"י** (יו"ד סי' קצח) לא הביא דעת הראב"ן ואדרבה **בשו"ע** שם סעי' כ' פסק דדוקא לכלוך כגון בצק שתחת הצפורן חוצץ, אבל הצפורן עצמה אפילו אם היתה גדולה ועומדת ליחתך ופורחת ועוברת מכנגד הבשר, אינה חוצצת.

אלא שקשה ע"ז ממשי"כ **הב"י** גופא לבאר שצפורן המדולדלת שפירשה מיעוטה, חוצצת משום דעומדת להקצץ, וכן פסק **בשו"ע** סעי' כ"א. שו"מ **בפרדס רמונים** (מק"ז סי' כב) שעמד בזה וכתב דצפורן שהתחילה לפרוש שאני, עיי' [נמוה **שהשו"ע** (שם) הביא לענין טבילת כלים סברת הר"ש, מוכח שאף הסוברים כתיורן של הר"ש מ"מ לענין הציצה דאדם חולקים על הראב"ן].

ג. קציצת צפורנים ע"מ למנוע הציצה

ועיי' **בשו"ע** (שם סי' יח) שכתב שלכלוך שתחת הצפורן שלא כנגד הבשר, חוצץ, כנגד הבשר, אינו חוצץ, ובצק שתחת הצפורן, אפילו כנגד הבשר חוצץ, ואיזהו שלא כנגד הבשר, זה שהצפורן עודף על הבשר, ולפי שאינן יכולות לכיון מה נקרא כנגד הבשר או שלא כנגדו, נהגו הנשים לטול צפורניהם בשעת טבילה, ע"כ. וכתי' **הרמ"א** (סעי' ט) דמאחר דכבר נהגו לטול הצפורנים, אפילו אם צפורן אחת נשאר בידה וטבלה, צריכה טבילה אחרת, ע"כ. ועיי' **בששבה"ל** (סיכום אות ט) שיש לקצוץ הצפורנים עד מקום חיבור הצפורן לבשר, והסימן הוא כל מקום שניכר כשיש שחורות תחתיו. ודעת **הגרניק שליט"א** (חוט שני סי' כ' ד"ה ונראה, סי' כט אות ט) שהשערור הוא מן שדרך בני"א להחשיבו לגוזו. [ועיי' **בשו"ע** או"ח (רס"י קס"א) שגם לענין נט"י נקטינן שצוואה וכדו' חוצצת, אולם אין בזה מנהג לקצות הצפורנים, אבל מ"מ כת' **המ"ב** (סי' א) בשם **הא"ר** דע"מ למנוע הציצה נכון שלא יגדל אדם את צפורניו].

ומבואר מהשו"ע שאין הטעם שנהגו לקצצם מפני שצפורן העומדת להקצץ חוצצת, אלא משום חשש לכלוך שלא כנגד הבשר. וכ"כ **הב"ח** (אות יט) והוכיח כסברא זו שהרי שערות ראשה אע"פ שעומדת להקצץ אין חוצצת, אלא דשוב כתב דמ"מ אם טבלה ללא קציצת צפורנים אפי' אם ברי לה שלא היה שם טיט כלל יש להחמיר שתטבול פעם שניה לחוש להראב"ן הניל, דמי דמי לשערות הראש דרוב נשים אין דעתן לקצצן משא"כ צפורנים דכולן קוצצות אותן.

ובדרכי משה (אות ז) כתב להחמיר אפי' לחזור ולטבול, ע"פ טעמו של **הגהות שיערי דורא** (דה"ס טו ד"ה ואם) דא"א שלא יהיה בתוכן טיט. אולם בהגהותיו על השו"ע שינה דברי בעל הגהות, וכת' דיש לחזור ולטבול "מאחר דכבר נהגו לטול הצפורנים". ועיי' כוונתו לפסוק כן ע"פ הראב"ן הניל וכמו שביאר הב"ח דכיון שכן נהגו שוב הצפורנים עומדים להקצץ.

ועיי' **בערוה"ש** (אות מח) איך שפירש דברי הרמ"א.

אולם **בלבוש** (אות כ) מבואר דפסקינן כטעמו של הגהות שיערי דורא, וכ"כ **המהר"ם מלובלין** (סי' ע"א) בדעת הרמ"א, וכן משמע מה**ל"א** (סי' כ"א) שכתב שבשבת ויו"ט לא תתחכם כלל אלא תנקר אותם היטב. והשירי **טורה** (שם) כתב על שיטת הראב"ן דהיא שיטה יחידאה. ועיי' **באחיעזר** (ח"ג סי' לג ד"ה ובעיקר).

מיהו **הש"ך** (סי' כה, ועיי' בסי' קצ"ד ס"ק א) נקט כהראב"ן (ואם לנתה מיקל בדיעבד). ועיי' שם שמצדד שכן דעת הרמ"א. וכן פסק **האדמת קודש** (הובא בברכ"י שם) ו**הב"כ** (כאן על סעי' ו).

והעירוני **שבביאור הלכה** (לפי ששמעל סעי' א"ה היחיד) לכאוי מבואר שלהלכה עיקר הדין דלא כהראב"ן, שהרי היקל אם שכחה לגוזו צפורניה רגליה לבנה כניסת השבת לסמוך על ניקור, אבל בצפורני ידיה נקט שיש לבקש מגויה שתתחכם. ולפי סברת הראב"ן לכאוי אין לחלק בין צפורני ידיה לצפורני רגליה [ואע"פ שהב"ל שם החמיר בצפורני ידיה י"ל דהיינו כי כך עיקר המנהג מחמת חשש לכלוך]. אולם **בשיעורי שבט הלוי** (על הש"ך אות כה) כתב שאף להראב"ן יש להקל בצפורני רגליה אם כבר טבלה, דכיון שלא מקפיד על הכלוך שבו שוב אינה מקפדת לחתכה ואינו עומד להקצץ. ולפי דבריו אין ראייה מדברי המ"ב הניל, ועיי'. ומ"מ עיי' **בבאה"ל ומ"ב** (שם ס"ק א) שכת' שיש לסמוך בשעת הדחק על הנקור שתנקר תחת הצפורן ובלבד שתענין היטב שלא יהיה בו שום טיט. ומבואר שבשעת הדחק סמכין על החולקים על הראב"ן.

ד. שערות שעומדות לקצץ (למחמירי'ם לעיל)

והנה **בשו"ע** (שם סעי' ו) מבואר ששער הגוף אינו חוצץ, פרט למקום שמקפדת שלא יהיו דבוקים זה בזה. אלא דיש לעיין באופן שהדרך להקפיד להסירם אם יש להחמיר בו משום סברת הראב"ן הניל ודעימיה.

ובב"ח ה"ל מבואר דהטעם דהצפורנים נחשבות כעומדות להקצץ כי המנהג הוא להסירן לפני הטבילה וכיון שמקפידות להסירן ועומדות לקציצה חוצצת [דאם לא מקפידות עליהם אף לפי הראב"ן אינו חוצץ כי הוא מיעוט שאינו מקפיד], ולא דמי לשערות הראש דרוב נשים אין דעתן לקצצן משא"כ צפורנים דכולן קוצצות אותן.

אלא דצ"ע משי"כ לחצץ דצפורן לא דמי לשערות הראש כי הרוב אין דעתן לקצצן משא"כ צפורנים דכולן קוצצות אותן. דמה בכך שרוב העולם לא קוצצין אותן הרי סוף סוף אשה זו מקפדת וקיי"ל דאזלינן לחומרא בתר קפידא דידה ולא בתר רוב העולם כמבואר **בשו"ע** (שם סעי' א וסעי' ה) [ועיי' משי"כ בזה בגליון פ']. וכן **בברכ"י** (שם) מבואר דהיכן שמקפדת להסיר שער, השער חוצץ, וכן דעת **האדמת קודש** המובא שם.

ועיי' **בחת"ס** (יו"ד סי' קצ"ח) שכת' לענין שערות דכל העומד לקציץ כקצוץ דמי, ומ"מ דוקא כשעומד להעשות מיד בלי הפסק לפני הטבילה כמ"ש **התוס'** (בי"ק עו: ד"ה העומד), ע"כ. והביאו **הפת"ש** (סי' יב).

ולאו דבריו י"ל שהמקפדת להסיר שער, חוצץ כי עומד להקצץ, אבל אם אינה מקפדת אפי' אם רובן מקפידות י"ל שאין השער חוצץ שהרי בזה לא שייך בטלה דעתה שהרי סוף סוף לא עומד להקצץ. וכ"כ **באחיעזר** (שם ד"ה ובעיקר) שהמסרבות מליטול צפורניהן אע"פ שעוברות על המנהג מ"מ לא חוצצות כי לא שייך לומר אצלן דעומדים להקצץ. ועיי' **באג"מ** (סי' צו ע"ו ד"ה והנה זה) שכל העומד להקצץ אמרינן כשודאי עומד להקצץ.

ה. דבר שאין המנהג להסירו

אלא שאכתי י"ל דאפי' אם דרכה להקפיד להסירו ועתה אינו רוצה להסירו לא חוצץ, דעד כאן לא אמר הראב"ן דכל העומד להקצץ חוצץ אלא לענין צפורנים כי באמת עומד להקצץ כי איכא מנהג שהיהו קצוצים ב"שעת טבילה" וכמו דקפדין לקוצץ כדי שלא יחוצו מחמת צוואה שתחתם, ואי"כ בשעה שעומדת לטבול הם עומדים להקצץ חוצצים, אבל הכא שאין מנהג אם אינה רוצה להסירו לא שאין הדבר בידה, ותו אינו עומד להקצץ. ומאה דחת"ת לא קשיא כי כן היה מנהג כמ"ש שם. וכן מבואר באה"עזר (שם ד"ה באמת), וכן דעת הגר"ש זצ"ל (שערי טבילה סי' כא) דאותן שנוהגות להסתפר דוקא לפני הטבילה מחמת קפידא שלא תהא חציצה, יש בזה משום חציצה, אבל בלא"ה לא.

אלא שבא"מ (יו"ד ח"ב סי' פ"ד ד"ה אבל עמד בקשיטתו הני"ל, על הבי"ח ופירש דאין כוונתו שנוהגין לקצוץ בשביל המנהג אלא דכולן קוצצין צפורנים כשהן גדולות מפני הניוול, ולכן אף שעדיין קצוצה טבילה לא גודלות כ"כ ולא היתה קוצצת עדיין אי לא הטבילה הועיל המנהג לקצוץ קודם הטבילה שעתה יתחשבו כבר לגדלות כדי שלא ניתן ללכל או"א תורתה בידה, אבל שערות הראש הנשים רוצות בשערותיהן אף כשהן גדולות כי יש בזה נוי, ורק מצד מנהג בשביל חשש איסור קוצצות אינו עושה זה להתחשב כקצוצות, ע"כ. (ועיי"ש יו"ד ח"ב סי' ט) שהנהגות לגלח את שער ראשן לא בשביל חציצה לטבילה, אלא בשביל איסור הליכה פרועי ראש, אף אם עבר הזמן שדרכה להתגלח פשוט שאינו חוצץ.)

ולדעתו י"ל שהמקפידות להסיר שערן במקומות שיש בהן משום ניוול, לכאורה נמי בכלל זה, והמנהג בא לקבוע שאף אם אכתו אינה מקפדת כי לא גדל מ"מ היו כגדל, ואי"כ באמת שער גופה שכבר גדל ורצונה להסירו חוצץ. [אולם אם עדיין לא גדל כי ליכא מנהג להסירו אינו חוצץ כי אינו עומד להקצץ.]

אבל **השבט הלוי** (ח"ד סי' קט) כתי' שאע"פ שאבותינו קבלו עליהם חומרת הש"ך, מ"מ היינו בצפורנים המגולים ומאוסים שגדולים המה, אבל בשערות הראש המכוסות וכבר נגזזו כמנהג ישראל קדושים ורק נגדלו עכשיו שיעור קטן מי יאמר שזה בגדר מקפדת. (**ובששבה"ל** (שם סי' כ"ט סי' כ"ט) כתב דמ"מ אם מקפידה כל פעם לפני הטבילה יש להחמיר דחוצץ). והגר"ק שליט"א (שם סי' כ"ט אות ד) פסק ששערות הראש והגוף, אינן חוצצות כלל.

ו. הדרך להסירו רק מזמן לזמן

ועוד יש לדון שאין בזה משום חציצה כשמקפידה להסירן מזמן לזמן דמצינו בזכרון יוסף (יו"ד שאלה י ד"ה ולענין חציצה) שביאר דמה שמיצני בשו"ע (שם סי' כג) שטבעת המהודקת חוצצת אם דרכה להסירו בשעת לישה, משום דאם מזדמן לה עישה ללוש כמה פעמים היום או מחר, מסירתה ממנה שאי"כ טבעת שאינה מסירה עכשיו כלל בשום פעם רק בשעת לישה (ועיי"ש הנידון) וכדו' לא מיקרי מקפדת. וכן פסק הפת"ש (שם סי' א). וביאר בא"מ (יו"ד ח"א סי' צו ד"ה אך) שאין הדבר תלוי בין אם מוציאה לזמן מרובה או לזמן מועט, אלא כוונתו לחלק בין הקפידא להסיר בשעת לישה שאין לה זמן קצוב דאפשר שיזדמן לה בכל יום וגם בימיה לכן נחשב בכל עת שהיא מקפדת דאינה יכולה לבטלו על משך זמן ובין כשהקפידא להסיר הוא רק לזמן קצוב דעד זמן ההוא ודאי לא תסלקנה הויה אינה מקפדת, ע"כ. ועיי"ש (סוף ענין ה' ד"ה נמצא) דחלכה כה"י, אלא שיש לחוש קצת בזה לבעלי נפש. וע"ה בזה בגליון פ"ו ושמ"י.

מבואר שכל דבר שזמנו קבוע אינו חוצץ ולא דמי ללישה שאין זמנו קבוע ואפשר שיזדמן גם עתה. ולפ"ז אפשר לומר דשער אף אם מסירתו לפעמים (כגון בחתונות וכדו') אע"פ שהיו דבר המזדמן מ"מ הוא בכלל דבר הבא בזמן קבוע, וכן משמע מלשון ה"י שכתב "ויקוצא בזה". וכן מצאתי שפסק **בבב"ב** (ח"ב סי' קצו אות ב) דאף אם בזמנים מסוימים מקפדת כגון בשבתות בחגים ומועדים או ינושאי, ודינו בזמנים הנ"ל כשאר בני אדם, דאז באמת חוצץ, מ"מ בשאר ימות השנה שאינו מקפיד אינו חוצץ, דזה נחשב למקפיד בזמן קבוע, ע"כ.

ז. שערות מדולדלות (מחמת טיפול לייזר וכדו')

ופש לן לדון לענין שערות המדולדלות ועתידות ליפול תוך כמה ימים כמו שמצוי היום כתוצאה מטיפול הסרת שער באמצעות לייזר האם חוצצים.

אימת **בתוספתא** (מקואות סי' כו) אבר ובשר המדולדלים הרי אלו חוצצין. רבי יונתן בן יוסף אומר צפורן שפירשה רובה הרי זו אינה חוצצת, ע"כ. **ובמשנה** (מקואות שם) אמרו אלו שאינן חוצצין צפורן המדולדלת כו'. וכן פסק בשו"ע (שם סי' כג) שצפורן המדולדלת שפירשה מיעוטה חוצצת פירשה רובה אינה חוצצת, אבר ובשר המדולדלים חוצצין. וכתב הרמ"א (שם) שמ"מ יבלת או יתרת ואינן מדולדלין, אינם חוצצים. ודעת הש"ך (סי' כז) דלדין דנהגים להצריכה טבילה שנית אם לא התכה הצפורן ה"ה בפירשה רובה, ע"י"ש טעמו. וכן נקטו **הלחם ושמלה** (לחם סי' נג) **והששבה"ל** (סי' כ"ט אות א), ודעת **האבן שראל** (ח"ו סי' ס"ג) **והגר"ק שליט"א** (שם סי' כח אות ב ד"ה והנה) להקל בדיעבד שפירשה רובה. ומ"מ בצפורן הרגל יש להקל בדיעבד לכ"ו ע"כ ומ"ש **הלחם ושמלה** (שם אות ג). וע"ה **בלחם ושמלה** (שמלה סי' כב) שבדיעבד אם עבר הלילה יש לסמוך להקל אף בפירשה מיעוטה. וכן פסקו **הטהרת ישראל** (אות ט) **וההר צבי** (יו"ד סי' קסב).

וביאר **הב"ח** (אות כא) דצ"ל דמה שלא חילקו באבר ובשר בין פירשה רובה לפירשה מיעוטה כמו בצפורן היינו טעמו דבאבר ובשר אפילו פירשה רובה ג"כ עומד ליקטע לאו כמקוטע דמי כיון דצריך אומן לקטוע דאינו נוה שיקטע הוא בעצמו או אחר שאינו אומן הולך חוצצין ועולם, ע"כ. אולם **הט"ז** (סי' כב) פירש כי אבר המדולדל מחזיקו תמיד אל הגוף כפי מה שיכול להחזיק וע"כ אין ראוי מקום החתך לביאת מים. וע"ה **בב"י** (על הא דצפורן מדולדלת בסעי' כ"א) **ובשיורי טהרה** (סי' מא).

מעתה י"ל בני"ד שאין משום חציצה כי לא דמי לאבר המדולדל בין לטעמו של הב"ח בין לטעמו של הט"ז, כי הכא הוא כולו צמוד לגופה אלא שעתיד ליפול ודמי למשי"כ **האב"ז** (סי' רס) דשן מדולדלת אינה חוצצת כי מחובר היא לגופה כולו ודינו כדן יותרת או יבלת המוזכר ברמ"א דאע"פ שסופו לקוצצו אינו חוצץ. וכן נקט **הדונב מישרים** (ח"א סי' פד), ע"י"ש עוד. וכן דעת **הגר"ש זצ"ל** (אוצרות הטהרה עמי תקתי **אות ק**) שפסק כהאב"ז הנ"ל וביאר דאין מחמירים על כל העומד להקצץ, רק ביצפורנים כיון שמקפידים להוריד אותם לפני הטבילה. וכן פסק **הגר"ק שליט"א** (שם סי' כט אות טו, סי' לד אות א ואות טו) דשן המתנדדת ועומדת ליפול, אינה חוצצת.

אלא **השבט הלוי** (ח"ב סי' צו ד"ה ובענין) כתב דשן המנענע אינו חוצץ דע"כ לא פליגי אלא באבר ובשר מדולדלין דהוא מעכשיו יתרת שאדם רוצה וצריך לפטור ממנו, אבל שן המנענע אפי' נימא דנקרא מדולדל דהוא באה ממה שנתלש כבר קצת מחבורו הטבעי כידוע מ"מ אנו רואים דאנשים הולכים בזה שחית הרבה כ"ז שאינו כואב, ואפילו כבואב מקפידים שלא להוציא שן הטבעי אין מייא נחוץ ביותר, וגם כל הנוהג על עומד לחתך בית הסתרים כואב, ולעני"ה אין מקום להחמיר בזה, ע"כ. ולפי טעמו יש להחמיר בני"ד כי רצונן שיפלו ולא יארו שם.

ה. דבר העתיד ליפול מאליה

אלא אם ננקוט שכתבת השבט הלוי אכתי נראה דני"ד שאני כי מחמת שעתידים ליפול מאליהן בכלל אינו מקפיד ואינו חוצץ וכמ"ש **החכמת אדם** (ח"ב ק"ט אות טו) לענין קליפות עור הבשר תלות שאינם חוצצין דדינם כצפורן שהרי המים יכול לבוא שם והבד שחוזר לבשר לעולם לא חשבין להציצה ועדיף מצפורן שידוע שאין שום אדם מקפיד על קליפות אלו ואין דרך כלל לחתכן כי נושרין מאליהן, ע"כ. ואע"פ **בשו"ת פני יהושע** (ח"ב סי' לב) חולק היינו כי לדעתו סתם אשה מקפדת על ציצים אלו לחותכם וחוצצים הם במקום חיבורם. אבל בני"ד לא מקפידים להסירן עתה כי ממילא הם נופלים. וכהחכמ"א פסקו **ההר צבי** (יו"ד סי' קסו) **והגר"ק שליט"א** (שם עמי שד). וע"ה **בששבה"ל** (על סי' כ"ט אות ד ד"ה ובחכ"א). וכסברת החכ"א מצינו **ברש"י** (שבת טו: ד"ה בכלל) וע"פ דבריו רבים נקטו להקל בתפרים נמסים והארכנו בזה בס"ד בגליון קס"א.

מסקנת דרינא

העולה לדניא, א' לכלוך שתחת הצפורן שלא כנגד הבשר, חוצץ (בנטי"ו ובטבילה). כנגד הבשר, אינו חוצץ. ובצק שתחת הצפורן, אפילו כנגד הבשר חוצץ כי דרך בני"א להקפיד עליו. ואיזהו שלא כנגד הבשר, במקום שהצפורן עודף על הבשר. ב' ולפי שקשה לכונן מה נקרא כנגד הבשר או שלא כנגדו, נהגו (לענין טבילת מצוה) לטול צפורניהן בשעת טבילה, ועל כן אפילו אם צפורן נשאר בידה, צריכה טבילה אחרת. ג' אם שכחה לגזוז צפורני רגליה לפני כניסת השבת יכולה לסמוך על ניקור שתנקה תחת הצפורן, אבל צריכה ידה יש לבקש מגויה שתחתתם. ובשעת הדחק יש לסמוך על הניקור שתנקה תחת הצפורן ולבלב שעתיד הטיב שלא יהיה בו שום טיגוף. ד' שערות חוצצין, אינן חוצצין. ומ"מ אם מקפידה כל פעם לפני הטבילה להורידם י"א שיש להחמיר שחוצצות. וי"א שכיון שעתה אינן עומדות להקצץ אינן חוצצין. וכן נראה עיקר. ומ"מ הנהגת להסתפר לפני הטבילה משום חשש חציצה יש להחמיר ששערה חוצץ. ה' שערות המדולדלות ועתידות ליפול מאליהן מחמת טיפול לייזר וכדו' אינן חוצצות.

שם יחפון לתופסה לא יוכל, וכל זמן שיכול לתופסה לא חשיב שילוח. מיהו הכא רב יהודה לא איחיב בשילוח כיון דלא זכה איהו בבנים אלא בעלים, ולפיכך סגי בטריוף אקו שתיאה איהו מעופפת, ודאי לא אמר לו שמואל לקיים מצות שילוח הקן, דאי"כ היה אומר לו להדי אזיל שלח, אלא ודאי שתהא מעופפת סגי. ומכאן יש להוכיח דאם פגע בקן ואינו רוצה לזכות בבנים אינו חייב בשילוח, דאי"כ חייב ר' יהודה בשילוח גמור ולא שייך למפטריה מפני דרכי שלום כיון דחייב מתורתו, והבעלים גופיהו חייבים כשימצאו רובצת, וגם אינו חייב ליקח הבנים כדי שהתחייב, דאי"כ היה ר' יהודה מתחייב ליקח הבנים ע"מ שלא לזכות ולשלח ואח"כ יזכה בבנים. וכי"מ פשטא דמילתא דיוני שובך אסורים מפני דרכי שלום ומניחן רובצים ואינו משהו, ודלא כחות יאיר והחכם צבי. והא דקאמר יכול יחזור בהרים וכו', לא למימרא דכי יקרא חייב, אלא אי אמרין יחזור בהרים היה כל אדם חייב פעם אחת בחייו לקיים מצות שילוח הקן, אבל השתא כי יקרא לא קרינן רק אם רוצה ליקח הבנים

ה - יעוי"ש בחת"ס (אוי"ח סי' ק) דהביא דברי הרמב"ן (דברים כ"ב ו') **והחינוך** (מצוה תקמ"ה) דכתבו דטעם מצות שילוח הקן שלא נתאכזר לעקור עם על הבנים, ואע"ג דאסור לומר על קן ציפור יגיעו רחמיה, היינו שלא הגיעו רחמיהו על בעלי חיים כל שהוא לצורך האדם, דאי"כ היה אסור לשחוט בע"ח, אך גזירות הן עלני שלא למה להתאכזר ונתקן מידותינו. וכתב דלטעם זה מבואר דאם אינו צריך לבנים, לא מבעיא דאינו מחוייב לשלח האם, אלא אכזריות נמי עבד, ובמקום שלמד שלא נתאכזר אדרבה רגיל על עצמו באכזריות ולצער בעלי חיים על חינם. וע"ש דכתב עוד בסוף דבריו דהיא שאינו רוצה הבנים ואינו נוטל האם בידו אלא מפריחה, לאו שפיר דמי, דכיון דלהרמב"ם ה"ל שחיתיה פ"י"ג ה"ה) לא יצא ידי חובתו, נמצא שמתאכזר שלא לצורך, והמתחסד בזה אין רוח חכמים נוחה הימנו.

אולם מדברי שאר הפוסקים דדנו אם איכא חיוב שילוח האם בפגוע בקן ציפור, ולא העירו דאסורא נמי אית ביה היכא שאינו רוצה בבנים, מבואר דלא ס"ל כדבריו.

ונמצא דהיכא דפגע בקן ציפור לפניו איכא ג' שיטות בפוסקים א' דחייב לקיים המצוה שנזדמנה לפניו. וכן דעת החות יאיר וערוך השולחן. ב' דאינו מחוייב לקיים המצוה, אבל אם יעשה כן מצווה קעבד. וכן דעת החו"מ. ג' דעת החת"ס דבכה"ג דאינו צריך לבנים לא רק דאינו מחוייב לשלח האם אלא דאכזריות נמי איכא [אולם מדברי שאר הפוסקים נראה דלא כדבריו].

פניני מופר

עניני שבת קדש

מצות הברלה (ב)

המנהג שאין הנשים שותות מין הבדלה - נהגו הנשים שלא לשתות מכוס הבדלה ועי' הטעם בשלי"ה.

(מן אברהם סי' רצ"ו סי' ד, רובא במי"ב סי' ק"ח)

מ"ו וכבר ידעת מה שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות מ א) בסוד העץ שחטא בו אדם הראשון, גפן היתה. ואמרו (בראשית רבה פ"ט סי' ה) מלמד שחטא ענבים ונתנה לו, והם יסורי הגפן נכריה' (ירמיה ב, כא), יקבעת כוס התרעלה' (ישעיה נא, יז), כוס חמתו. וכנגד זה בא לאשה דם נדות, סוד הזוהמה שהטיל הנחש בחוה (שבת קמו א). ולפי שנכתובה להבדל מאדם על ידי היין, אין הנשים טועמות יין של הבדלה". (שלי"ה)

מסכת שבת, תורה אור אות צט, בשם תולעת יעקב)

כיצו הנר ביין הבדלה - "שופכין מן הכוס לאחר הבדלה ומכבין בו הנר ורוחצים בו עיניו, משום חיובו המצוה". (רמ"א סי' רצ"ו סי' א"א)
- "גם נוהגין לשפוך על השלחן מן יין הנשאר בכוס אחר שתיית המבדל ומכבין בו הנר כדי שיהא נראה לכל שלא הודלק נר זה אלא למצוה לנר של הבדלה לברך עליו (לפיכך אם מבדיל על נר שבבית שלא הודלק בשביל כך אינו צריך לכבותו)". (שו"ע הרב סי' ה)
נערך ע"י מחבר סדרת "עבודת המועדים"

ניתן להאזין לשיעורי הלכה מבמח"ס שמעתא עמיקתא שליט"א בקול הלשון - טל. * 6761 * יש להקיש 3-3-1 שלווח 65

ניתן לתרום דרך "נדרים פלוס" - יש להקיש: 1. קופות נוספות 2. הניכי ישיבות רמות ב' 3. גליון שמעתא עמיקתא

העלון נתרם בעילום שם להצלת התורה ומשפחתו - לשאלות והערות בעניני הגליון ניתן להתקשר לפל' 052-767-0503

© שמעתא עמיקתא - להפצת הגליון במקום מגוריכם או לימודכם נא לשלוח בקשה לדוא"ל: AMIKTA571@GMAIL.COM

